

Måns Jacobsson

Internationell reglering av ersättning för miljöskador

**Nationell konferens för oljeskadeskydd
26 och 27 november 2020**

Vilka skador uppkommer vid oljeutsläpp?

- Skador på egendom
- Kostnader för oljebekämpning
- Ekonomiska förluster för företag och enskilda
 - t.ex. förluster inom fiske-, fiskodling- och turistnäringarna
- Miljöskador (skador på den marina miljön)

Internationell reglering av ersättningsfrågor

För oljetankers, utsläpp av beständiga mineraloljor

1992 års ansvarighetskonvention (CLC)

10 kap sjölagen

1992 års fondkonvention

2003 års protokoll om en kompletterande fond

Lag om ersättning från internationella oljeskadefonderna

För andra fartyg, utsläpp av beständiga och icke beständiga mineraloljor

2001 års bunkerkonvention

10 a kap. sjölagen

Ersättningssystemen

- Tankfartyg, ersättning i tre steg
 - Fartygsägaren/försäkringsgivaren upp till ett visst belopp beroende på fartygets storlek, 55 milj. kr -1100 milj. kr
 - 1992 års Internationella oljeskadefond upp till ca 2 500 milj kr per olycka
 - Internationella kompletterande fonden upp till ca 9 200 milj kr per olycka
- Andra fartyg
 - Fartygsägaren/försäkringsgivaren upp till ett visst belopp beroende på fartygets storlek, relativt låga belopp

Konventionernas tillämpningsområde

- Skada genom oljeförorening
 - omfattar inte skador genom brand eller explosion
- Kostnader för skäligen åtgärder för att förebygga skador
 - bl.a. oljebekämpning till sjöss och sanering av förorenade kustområden

Ersättning för miljöskador

- Ersättning för försämring av miljön, annat än utebliven vinst, är begränsad till kostnader för rimliga åtgärder för återställande av miljön

Skadebegreppet beträffande miljöskador

- Ersättning utgår alltså för
 - ekonomiska förluster som kan beräknas i pengar orsakade av förorening av miljön
 - t.ex. i fiskeri- och turistnäringarna
 - rimliga kostnader för att återställa den förorenade miljön
- Rätten till ersättning omfattar inte
 - skador på själva marina miljön (ekologiska skador)
 - krav grundade på teoretiska modeller eller abstrakta beräkningar
 - andra skador av icke ekonomiskt slag, t.ex. ilska, oro, rädsla för framtida olyckor, negativ inverkan på en turistorts rykte (“moral damage”)
 - s.k. straffskadestånd (“punitive damages”)

När bör åtgärder vidtas för att återställa den förorenade miljön?

Åtgärder för återställande av den förorenade miljön

- För att kostnaderna för sådana åtgärder ska ersättas måste åtgärderna
 - främja den naturliga återhämtningen
 - inte orsaka ytterligare skador
 - vara tekniskt genomförbara
- Kostnaderna måste stå i rimligt förhållande till nyttan av åtgärderna

Hebei Spirit, December 2007

Åtgärder för återställande av den förorenade miljön

- Sådana åtgärder ofta inte möjliga eller lämpliga
- Oljeskadefonderna har inte betalat ersättning för sådana åtgärder
- Krav på ersättning för sådana åtgärder har inte framställts till fonderna

Miljöstudier (post-spill studies)

- Studier kan ibland behövas efter en oljeolycka för att fastställa skadorna omfattning och för att ge underlag för beslut om möjliga åtgärder
- Oljeskadefonderna kan bidra till kostnaderna om
 - det kan antas att studierna kommer att ge tillförlitlig och nyttig information,
 - uppfyller krav på vetenskaplig stringens och objektivitet,
 - inte upprepar tidigare studier,
 - kostnaderna är rimliga i förhållande till miljöskadornas omfattning
- Oljeskadefonderna har i ett flertal fall bidragit till kostnaderna för sådana studier, i andra fall inte beviljat bidrag

Miljöskador, domstolsavgöranden

- I vissa fall har nationella domstolar tagit ställning till skadeståndskrav beträffande ekologiska skador
 - *Antonio Gramsci* (Sovjetunionen, Finland och Sverige, 1978)
 - *Patmos* (Italien, 1985)
 - *Haven* (Italien, 1991)
 - *Keumdong No 5* (Republiken Korea, 1993)
 - *Nissos Amorgos* (Venezuela, 1997)
 - *Erika* (Frankrike, 1999)
 - *Prestige* (Spanien, 2002)
 - *Volgoneft 139* (Ryssland, 2007)
- I vissa fall har ersättning utdömts för ekologiska skador trots att detta strider mot konventionerna (*Antonio Gramsci*, *Patmos*, *Haven*, *Nissos Amorgos* och *Prestige*)
- Detta ger upphov till allvarliga problem, eftersom en enhetlig tillämpning av konventionerna är viktig

Kritik av den nuvarande regleringen

- Det har hävdats att
 - Oljeskadefonderna inte tagit hänsyn till utvecklingen inom den internationella miljörätten och strävandena att skydda oceanerna i kommande generationers intresse
 - de inte beaktat att lagstiftningen eller domstolarna i många länder medger ersättning för ekologiska skador
 - t.ex. USA som inte är med i det internationella systemet
 - en utvidgning av ersättningsrätten till att omfatta sådana skador skulle kunna ske genom en “mer generös” tolkning av konventionerna

Vad händer i framtiden?

- En utvidgning av ersättningsrätten till ekologiska skador kräver formella ändringar av konventionerna
 - dvs genom en diplomatisk konferens följt av godkännande av de nationella parlamenten
- En sådan utvidgning skulle kunna medföra att andra skador inte får full ersättning, eftersom det endast finns ett begränsat belopp tillgängligt
- En utvidgning till att omfatta ekologiska skador skulle kunna leda till att vissa viktiga stater lämnar det internationella ersättningssystemet vilket skulle kunna innebära att systemet inte kommer att överleva
- Om en sådan utvidgning ska göras är en politisk fråga, inte en juridisk
 - en politisk avvägning mellan olika berörda intressen
- **Min personliga uppfattning:**
 - **Vid en framtida revision av konventionerna kommer det inte att vara politiskt möjligt att behålla den restriktiva inställningen till ekologiska skador**

